

Các nhà kinh tế học ngày nay đã khẳng định: phát triển kinh tế là cả một quá trình phức hợp trong đó không chỉ bao gồm các nhân tố thuần kinh tế hoặc có tính chất bản kinh tế mà còn bao gồm luôn cả các yếu tố ngoài kinh tế hoặc phi kinh tế, bao quát toàn bộ các lãnh vực thuộc thượng tầng kiến trúc, từ văn hóa, tư tưởng, giáo dục cho đến luật pháp, đạo đức... Sẽ là phiến diện nếu chỉ nhìn phát triển kinh tế như một vấn đề thuần túy kinh tế, không có liên quan với các yếu tố khác ở bên ngoài quá trình này.

Trong toàn bộ các yếu tố ngoài kinh tế, hành chính là một yếu tố có sức tác động mạnh mẽ và trực tiếp đến quá trình phát triển này. Kinh nghiệm phát triển kinh tế - xã hội ở các nước thuộc thế giới thứ ba đã cho thấy quốc gia nào không xây dựng được một nền hành chính lành mạnh, hữu hiệu, còn chịu sự chi phối nặng nề của một bộ máy thư lại khổng lồ, kém hiệu quả và mang nhiều khuyết tật (tham nhũng, trì trệ, quan liêu, lạc hậu...) thì quốc gia đó khó có thể phát triển một cách vững mạnh được. Trong trường hợp này, bộ máy hành chính sẽ là một sức ỳ, một lực cản ghê gớm làm triệt tiêu mọi cố gắng và thành quả của công việc phát triển kinh tế.

Vì vậy, xây dựng một nền hành chính hữu hiệu, có khả năng thúc đẩy quá trình phát triển kinh tế luôn luôn là một nhiệm vụ quan trọng và bức xúc của tất cả các chính phủ. Không phải ngẫu nhiên mà những danh từ như "cách mạng hành chính", "cách mạng công vụ" đã được nhiều người đặt ra như một đòi hỏi bức xúc về việc phải cải tổ bộ máy hành chính - công vụ một cách thật sự toàn diện, triệt để đem lại những hiệu quả thiết thực trên các phương diện kinh tế, xã hội, tâm lý và cả chính trị nữa. Cải tổ hành chính được coi như một giai đoạn không thể thiếu được của mọi tiến trình phát triển của quốc gia.

Để tiến hành cải tổ hành chính, điều có ý nghĩa cấp thiết và lâu dài là phải xây

KHÍA CẠNH HÀNH CHÍNH CỦA PHÁT TRIỂN KINH TẾ

ĐỒNG VĂN QUAN

dựng được một bộ LUẬT HÀNH CHÍNH để làm nền tảng pháp lý cho các hoạt động công quyền. Điều đáng tiếc là trong thời gian qua, về mặt lý luận, chúng ta quan niệm khá đơn giản về những vấn đề hành chính, và trên phương diện thực tiễn, do quá nặng về một kiểu hành chính quan liêu, bao cấp, nên chúng ta chưa ý thức được tầm quan trọng của một bộ luật hành chính làm căn cứ pháp lý cho toàn bộ các hoạt động công quyền từ cấp trung ương cho đến cấp cơ sở. Có thể xem Luật Tổ chức chính phủ của nước CHXHCNVN vừa mới được Quốc hội thông qua vào ngày 30.9.92 là một bước khởi đầu của quá trình xây dựng các bộ luật liên quan đến công quyền, đặc biệt là Luật Hành chính, Luật Ngân sách (Tài chính công), cũng có liên quan đến vấn đề này là việc thiết lập một Tòa án hành chính làm nơi xét xử mọi tranh chấp giữa các đơn vị, cơ quan công quyền cũng như giữa cá nhân các công dân với các cơ quan nhà nước.

Thực chất của cuộc "cách mạng công vụ" này, nếu có thể gọi như vậy, theo chúng tôi, là chuyển đổi từ một nền hành chính hoạt động "vì nó", "cho nó" sang một nền hành chính hoạt động thực sự vì lợi ích của người dân, vì sự phát triển của xã hội. Những khẩu hiệu "vì dân", "cho dân", "bồi dân" chỉ thực sự có ý nghĩa khi nào người dân cảm thấy các cơ quan công

quyền được lập ra là để phục vụ và bảo vệ lợi ích chính đáng của họ chứ không phải lập ra là để làm tăng thêm sự nhúng nhể đối với họ. Ở đây, chúng ta có thể nhắc lại một câu nói nổi tiếng của Hobbes: "Một nền hành chính tốt nhất là một nền hành chính ít can thiệp vào công việc của người dân nhất".

Nếu hiểu hành chính là một khung cảnh trong đó các yếu tố như cơ cấu, tổ chức, hoạch định, thủ tục, pháp chế và nhân sự được vận dụng nhằm thực hiện những mục tiêu của công cuộc xây dựng và phát triển quốc gia thì điều có ý nghĩa ở đây là phải biết tiếp cận với hành chính như tiếp cận với một bộ môn khoa học có cả một hệ thống các khái niệm và phương pháp riêng biệt của nó. Khoa học hành chính đã có một lịch sử phát triển khá lâu và những thành tựu trong lãnh vực này có thể giúp ích rất nhiều cho các quốc gia đang mở mang. Việc thành lập Học viện Quốc gia hành chính là một dấu hiệu đáng khích lệ, cho thấy chúng ta đang bắt đầu có sự nhận thức mới về vấn đề này. Chỉ với một cách nhìn khoa học trong lãnh vực này, mới có thể hi vọng trong tương lai sẽ xuất hiện một thế hệ các chuyên gia hành chính giỏi.

Nói đến hành chính, người ta không thể không nói đến công chức, những người điều hành trực tiếp trong bộ máy hành chính. Sẽ là một thiếu sót lớn nếu nói đến cải tổ hành chính mà không nói đến cải tổ nhân sự, yếu tố quyết định cho sự thành bại của công cuộc cải tổ hành chính. Hiện tượng "có dư cán bộ, nhân viên nhưng lại thiếu người làm việc" đang là một nỗi nhức nhối của chúng ta, đòi hỏi phải có những biện pháp giải quyết thật sự có hiệu quả, nếu chúng ta không muốn biến hành chính thành một bộ máy của những kẻ ăn không ngồi rồi, làm việc kém hiệu quả hoặc vô tích sự.

Lãnh vực hành chính cũng là lãnh vực của các mối tương quan: tương quan giữa con người (công chức) với công việc, tương quan giữa công chức với công chức và tương quan giữa công chức với công dân. Xây dựng một hệ thống các mối tương quan này như thế nào để sự vận hành của bộ máy hành chính có tính chất khoa học và không rơi vào sự trì trệ, tiêu cực, tham nhũng, quan liêu, đó chính là một mục tiêu quan trọng của công cuộc cải tổ hành chính.

Hành chính là một lãnh vực phức tạp, không dễ gì có thể rũ sạch được các khuyết tật của nó trong một sớm một chiều. Nhưng nếu chúng ta không đủ mạnh dạn làm một cuộc cải tổ hành chính một cách thật sự triệt để, toàn diện, hoặc cải tổ không đúng bài bản, nửa vời thì khả năng phát triển của đất nước sẽ bị hạn chế rất nhiều. Xây dựng một nền hành chính lành mạnh, hữu hiệu luôn luôn là một mục tiêu quan trọng của đất nước chúng ta.

ĐVQ

(27.11.92)